

EUROPARI NEKEAGO BIHURTU ZAIO MUNDUKO BESTE HERRIAK ZAKARRONTZI GISA ERABILTZEA

Urtarrilaren 1az geroztik Europar Batasuneko herriei debekatua zaie plastiko “arriskutsuak” zein “bereizi gabekoak” munduko beste herrietara bidaltzea. 1992az geroztik Basileako Itunak mugatzen zuen doi bat fenomeno, baina orain askoz plastiko mota gehiago dira sailkapen horretan sarturik. Hilabetero 150.000 tona plastiko ditu Europak beste herrietara bidaltzen, eta jakinik zati handi bat birziklatu ezinean naturan zein ozeanoetan metatua ala errea dela, albiste ona da ingurumenarentzat zein guztion osasunarentzat. Plastikozko zaborren merkatuari begira jarri gara, errealitate honi buruz gehiago jakin nahian.

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Erran gabe doana oroitarazi beharra daukagu hasteko: pilotzen ditugun zaborrak begi-bistan ukan gabe ederki bizitzeak ez du erran nahi hondarkin kopuru jasagarria eta kudeagarria ondorioztatzen dugunik. Lurpera, erraustegira eta batez ere, munduaren beste puntara ez bagenitu bideratuko, aspaldian gaina harturik liguke zaramak. Hain zuzen, urtero 2.000.000.000 tona zabor sortzen ditugu mundu mailan eta eredu berean segituz gero 3,4 bilioi tona genituzke 2050ean, *planetoscope* gunearen arabera. Plastikoa dagokionez, 2015az geroztik 6.900.000.000 tona hondarkin pilatu ditugu –hauetan bakarrik %9 dugularik birziklatu–. Europako Ingurumenaren Agentziaren arabera, hilabetero 150.000 tona plastiko ditugu Europar Batasunetik kanpora bidaltzen.

Zaldibar bere baitan duen herri honek zerbait daki zaborren *business*-az eta honen albo-kalteez, baina lupa atzeratuz laster ohartzen gara zaborren kudeaketa errentagarritasunak bideraturikoa dela, ingurumena eta osasuna bigarren ala hirugarren mailan kokatuz gainera.

Baliteke ordea, orain arteko jukutria batzuekin bukatu behar izatea. Hain zuzen, 2021eko urtarrilaren 1az geroztik nekeago zaigu zaborrak munduaren beste puntara igortzea. OCDE Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Erakundetik kanpo diren herrietara “arriskutsu” gisa sailkatutako plastikoak zein “plastiko ez bereizitakoak” bidaltzea debekatua zaie Europako herriei. Hots, “munduko zaka-

rrontzi” gisa kontsideraturikoen hitza eta duintasuna eta, nola ez, osasuna eta ingurumena doi bat gehiago errespetatzen ditu urtarrilaren 1az geroztik Europar Batasunak.

Urte andana gabiltzala Asiako zein Afrikako herrietan gure zaborrak aurkitzen –gordezka zabor toxikoenak plastiko birziklagarriari nahasiz, adibidez–. Txina ukan dugu luzaz plastikozko zaborren tratuko eragile nagusia: 1992az geroztik, mundu mailako zabor plastikoen %45a kudeatzen zuen, urtero 10 milioi tonaz emendatuz kopurua. Europatik, urtero birziklatu beharreko 8 milioi tonetatik 2,6 Txinara igortzen genituen. Baina ateak hetsi zituen Txinak 2018an, jasotzen zituen plastikoak nekez birziklagarriak zirelako eta ingurumenean eragindako kalteek horretara beharturik. Hots egunetik bihamunera, espportaturiko zaborren %40a esku artean zeukan Europak, AEBek berriz %20a zeukaten. Ahal bezain laster irtenbideak aurkitu behar izan zituzten –ulertu, helmuga berri batzuk lortu–, kontsumo frenetikoaren hankak plastiko artean ez kausitzeko gisan. Hastapen batean inguruko herrietara (Malaysia, Indonesia, Thailandia, eta beste) bideratu zituzten, laster hauek ere atea hetsi ala erdi-hetsi arte: Malaysiak plastikoa inportatzeko baimenak eten zituen 2018ko urrian, Indonesiak aduana-kontrolak areagotu zituen urte bereko apirilean, eta Vietnamek indartu egin zuen edukiontzia ez uzten zituzten jabeen aurkako epaiketa. Turkia da gaur egun

Europako plastikozko zaborren lehen helmuga. Baina bertako Emine Ozkan politikari ekologistak errealitate gordina azaltzen dio *Reporterre* komunikabideari: “Ez daukagu birziklapena bideratzeko politikarik”. Hori horrela arazoa plazaratu nahian dabil Greenpeace: “Kanpotik jasotako zaborren zati bat ez da birziklatzen eta naturara botatzen da; errea ere da eta horrek ingurumena, zorua eta atmosfera kutsatzen ditu. Plastikozko zaborren inportazioa ez da birziklapenaren sinonimo”.

MUNDU MAILAKO IRUZURRA

Alta, neurri berriak errespetarazi nahi baldin baditu, mafia sareei begira jarri beharko zaie Europar Batasuna. 2018az geroztik, hondakin plastikoen legez kanpoko trafikoa lehertu egin da, iazko agorrilean Interpolek argitaratu txostenak dioenez. Azken urte hauetan inportazioak %330 hazi dira Malaysian, %300 Thailandian, %277 Vietnamen eta %165 Indian. Merkataritza-bide horien %40an legez kanpoko kargak aurkitu zituzten. Demagun, 2019an Indonesian sartzean ikuskatutako 1.095 edukiontzietatik 433 legez kanpokotzat jo zituzten. Tokikotasun handiko eta birziklagarri izaera gutiko zaborrak ziren hauen artean. Herri hauetako birziklatzeko azpiegitura ikusirik, are onartezinagoa da egoera: ia ez dute birziklatze prozesua bideratzeko azpiegiturarik. Hori horrela, erraustegietan erretzen edo zabortegi basatietan zein ozeano azpian metatzen dituzte.

PLASTIKOA, GEHIENETAN BIRZIKLATU GABEA

GAUR EGUN, MUNDU MAILAKO PLASTIKOZKO HONDAKINEN %9A BAKARRIK DA BIRZIKLATUA (NATIONAL GEOGRAPHIC KOMUNIKABIDEAREN DATUAK DIRA). HORI HORRELA, GEHIENGO HANDIA NATURAN UTZIA EDO ERREA DA.

Mediapart-ek plazaraturiko *La Bulgarie n'en peut plus d'être la poubelle de l'Europe* ("Bulgariak ezin du gehiago jasan Europako zikin-ontzi izatea") erreportajeak xeheki azaltzen digu Europaren baitan ere logika bera dela nagusi. "Europako herri aberatsetako zaborren *eldorado* da Bulgaria", kazetariaren hitzetan. Zarama eta ustelkeria eskuz esku dabilta, gobernuko goi-karguetaraino Bulgarian. Europar Batasunak helburutzat jarritako "plastikoaren ekonomia zirkularrak" itzal-guneak ere ditu beraz: Europaren baitan kudeaturik ditugu, baina bulgariarrak eta orokorki ekialdeko europarrak dabilta osasuna galduz faktura pagatzen... Hau guztia ikertzen ariturikoa da *Recyclage, le grand enfumage. Comment l'économie circulaire est devenue l'alibi du jetable* (Birziklapenaren ketze handia: nola ekonomia zirkularra botagarriaren alibia bihurtu

zaigun") liburua atera berri duen Flore Berlingen Zero Waste elkarteko militantea. Ondorioa argi du: zaborren gutitze helbururik gabeko birziklapen estrategia kontra-emankorra da. Enpresa handiek eta hauen lobbyek bideraturiko birziklapenaren "instrumentalizazioa" salatzen du: "Marketing modura erabilia izan daiteke, salmentarako argudio gisa erabiliz, azkenean oraindik gehiago erosteko gisan; *greenwashing* logika ere hor dago -jakinik bukaeran ez dela birziklapenik-, kasu horretan lobbyen tresna bihurtzen da, erabili eta botatzeko joeraren kontrako neurriak saihesteko gisan".

Licensing effect edo baimentze efektua ere azaltzen du, Monic Sun eta Remi Trudel ikerlarien lanetan oinarriturik: "Eskura dugun baliabidea oraindik gehiago kontsumitzera bultzatzen gaitu birziklatzeko aukera dugula edo hondakina

birziklatu egingo dela jakiteak. Bestela esateko, birziklatzeko aukerak gehiegizko kontsumoa eragiten du". Ideia bera garatzen du *Homo Detritus* liburuaren egile den Baptiste Monsaingeonek: "Plastikoa ekonomia zirkularraren parte dela erranez, plastikoa 'zakarrontzi egokira' botatz 'ekintza ona' egiten ari garela pentsatzen da. Alta, promesa hau inoiz ez da bete; Parisen paperontzi horien %80a errausten da".

%100a birziklatua balitz ere, birziklapena ez litzateke soluzio magikoa: "Materiala edozein dela ere, birziklatze-prozesuak berak baliabideak kontsumitzen ditu, berotegi-efektuko gasak eta kutsadura ondorioztatzen ditu. Ez dut erran nahi ez dela birziklatu behar, baina kontuan hartu behar da prozesu hori ez dela guztiz neutroa ingurumenaren ikuspegitik", Berlingenen hitzetan. ●

ZINKUNEGI OPTIKA

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

f w